

IFLA-UNESCO Skolebibliotekmanifest 2025

Visjon

Skolebibliotekprogrammet¹ forbedrer og forsterker undervisning og læring for hele skolemiljøet med kvalifiserte skolebibliotekarere og ansatte samt fysiske og digitale samlinger, rom og utstyr, tjenester og aktiviteter. I et hurtig utviklende informasjonslandskap, med nye teknologier som frembringer nye muligheter og utfordringer, blir skolebibliotekets rolle med hensyn til aktivt samarbeid for lese- og skriveferdigheter, kritisk tenkning, kreativitet og globalt statsborgerskap i inkluderende og rettferdig utdanning viktigere enn noensinne.

Oppdrag og mål

Skolebibliotekprogrammet og dets kvalifiserte skolebibliotekarere setter søkelys på studentutvikling ved å tilby rettferdig tilgang til læringsopplevelser og ressurser ved bruk av tilgjengelige, innbydende, inkluderende læringsrom som gjør det mulig for alle medlemmer av skolemiljøet til å bli engasjerte kritiske tenkere, effektive lesere og ansvarlige brukere, analytikere og skapere av informasjon i flere formater.

Rettferdig tilgang til læringsfellesskapet i tidlig barndom, grunnskole og videregående skolebibliotek² miljøer, ressurser og differensierte instruksjonsmuligheter som tar hensyn til alle elevers behov og evner må sikres, uavhengig av deres alder, rase, kjønn, religion, seksuell legning eller identitet, funksjonshemming, nasjonalitet, språk eller profesjonell, økonomisk, kulturell eller sosial status. Det må gis spesifikk tilgang for de som ikke kan dra nytte av vanlige bibliotektilbud og -materiell.

Tilgang til skolebibliotekets programtilbud og samlinger bør ta utgangspunkt i FNs verdenserklæring om menneskerettigheter, FN-konvensjonen om barnets

¹ Skolebibliotekprogram: Et planlagt omfattende tilbud med undervisnings- og læringsaktiviteter skapt til å utvikle elevenes medie- og informasjonskompetanse, forsknings- og undersøkelsesferdigheter, engasjement i lesing, digitale ferdigheter og andre leseferdighetsrelaterte og læreplanbaserte kompetanseområder.

² Skolebibliotek: Et fysisk og digitalt læringsrom innenfor en offentlig eller privat grunnskole eller videregående skole som tjener elevenes informasjonsbehov og læreplanbehovene til lærere og ansatte. Et skolebibliotek tilbyr en samling av undervisningsmaterialer som stemmer til trinnene ved skolen. Et skolebibliotek styres av en skolebibliotekar, som skal forbedre elevers og læreres kognitive, personlige, sosiale, og kulturelle vekst via aktiviteter og tjenester rundt lesing, undersøkelse, og forskning. Skolebiblioteket finnes med forskjellige navn (f.eks. skolebibliotekets mediesenter, senter for dokumentasjon og informasjon, senter for bibliotekressurser, samlæringsbibliotek).

rettigheter, og FNs bærekraftsmål, og skal ikke underlegges kommersielle krefter eller noen som helst form for ideologisk, politisk, eller religiøs sensur.

Skolebiblioteker kobles til offentlige bibliotek, bibliotek for høyere utdanning, og det videre informasjonsnettverket, i samsvar med IFLA-UNESCOs folkebibliotekmanifest.

Skolebiblioteket er et felles læringsmiljø der skolebibliotekaren underviser og arbeider i samarbeid med skolemiljøet for å:

- sikre ekspert instruksjon og veiledning for alle elever som deres kvalifiserte fagarbeider i skolebiblioteket,
- støtte og forbedre pedagogiske mål som skissert i skolens oppdrag og læreplan,
- sikre et trygt læringsmiljø for alle, der de som søker kunnskap møter respekt og støtte, og der deres personlige informasjon beskyttes,
- kuratere og utnytte et bredt spekter av relevante og dynamiske læringsressurser, pedagogiske spill og instruksjonsstrategier som oppfyller alle elevers behov og evner mens de introduseres til ulike ideer og holdninger, stimuli, muligheter, erfaringer, ressurser og verktøy,
- delta i aktiv undersøkelse og læringsopplevelser rundt oppdagelse i fysiske og virtuelle rom,
- fremme uavhengig lesing for kunnskap, forståelse, fantasi og glede;
- stimulere og forbedre leseferdighet og glede gjennom et bredt spekter av ressurser og strategier, inkludert høytlesing i alle aldre, delt lesing og gratis frivillig lesing året rundt,
- tilby tjenester og aktiviteter i løpet av hele skoledagen og utover;
- instruere elever til å bli etiske brukere og skapere av informasjon og kunnskap, inkludert utvikling av ferdigheter og flere leseferdigheter som kreves til å navigere nåværende og kommende teknologier,
- påvirke elevene til å ta i bruk biblioteker gjennom hele livet,
- organisere læringsaktiviteter som oppmuntrer kulturell og sosial bevissthet og sensitivitet,
- støtte og forsterke kulturelle og sosiale mål i samarbeid med lokalsamfunnet,
- fremme og involvere hele skolemiljøet og flere i skolebibliotekets arbeid;
- anvende og forsvare prinsippene om intellektuell frihet og tilgang til informasjon som avgjørende for effektivt og ansvarlig statsborgerskap og deltakelse i et demokrati,
- legge til rette for faglige læringsmuligheter for lærere og ansatte, spesielt med hensyn til nye ressurser og teknologier, læreplaner og instruksjonsstrategier,
- engasjere i kontinuerlig gjennomgang og fornyelse av alle mål og aktiviteter i skolebibliotekprogrammet,
- overvinne den digitale kløften og andre former for ekskludering.

Skolebibliotekprogrammet oppfyller disse målene ved å:

- utvikle rettferdige retningslinjer og instruksjonsprogrammer,
- velge ut, anskaffe og behandle ressurser og teknologier av høy kvalitet,
- gi fysisk og intellektuell tilgang til diverse informasjonskilder,
- tilby deltakende fysiske og virtuelle læringsmiljøer, og
- ansette kvalifiserte skolebibliotekarer og utdannet kontorpersoneell.

Finansiering, lovgivning og nettverk

Skolebibliotekprogrammet er avgjørende for alle langsiktige utdanningsstrategier, inkludert flere leseferdigheter, formidling og etablering av informasjon, og økonomisk, sosial og kulturell utvikling. Lokale, regionale og nasjonale myndigheter er ansvarlige for å støtte skolebibliotekprogrammer gjennom spesifikk lovgivning og politikk som sikrer tilstrekkelig og vedvarende finansiering for kvalifiserte skolebibliotekararbeidere, materialer, teknologier, fasiliteter og livslang faglig læring. Skolebibliotekprogrammer må være gratis for elever, skoleansatte og foreldre, samt lokalsamfunnet når bibliotektiljenestene tilbys eller drives i fellesskap.

Skolebibliotekprogrammet utgjør en viktig partner i lokale, regionale, nasjonale og internasjonale bibliotek- og informasjonsnettverk.

Der skolebiblioteket deler lokaler og/eller ressurser med en annen type bibliotek, for eksempel et folkebibliotek, må de unike målene for skolebiblioteket anerkjennes og opprettholdes gjennom aktivt samarbeid med en kvalifisert fagperson i skolebiblioteket.

Drift og administrasjon, inkludert kvalifiserte profesjonelle bibliotekpersonale

For å sikre effektiv og ansvarlig drift med hensyn til skolebibliotekets rolle som et læringsrom for hele skolen, må skoleledelsen:

- inkludere skolebibliotekarens fokus på hele skolen og kompetanse som en del av skolens ledelsesstrategi,
- gi administrativ støtte til skolebiblioteket for å realisere et fullstendig utbytte av et skolebibliotekprogram for alle elever,
- garantere at skolebiblioteket er tilgjengelig for alle medlemmer av skolesamfunnet, og at opererer innenfor rammen av det lokale og globale samfunnet,
- gjøre skolebibliotekprogrammet synlig i skoleprospektet og på nettsiden,
- inkludere retningslinjer for skolebibliotektiljenester som er tilpasset målene, prioritene og tiljenestene i skolens læreplan og skolemiljøets interesser.

Skolebiblioteket må videre:

- ha retningslinjer som er godkjent av administrasjonen med hensyn til utvikling av læringsressurser og fri tilgang til informasjon,
- organiseres og opprettholdes i samsvar med faglige standarder,

- samarbeide med lærere, skoleledelsen, administratorer, foreldre, andre bibliotekarer og informasjonspersoner og samfunnsgrupper,
- bruke en løpende overvåkings-, evaluerings- og ansvarsprosess, der data diskuteres og deles med skolen samt personer og interessenter i lokalmiljøet.

Skolebibliotekaren er en faglig kvalifisert og motivert medarbeider med ansvar for å planlegge og administrere skolebibliotekets program som informasjonsspesialist, dedikert til å jobbe sammen med alle medlemmer av skolemiljøet, og samarbeide med folkebiblioteket og andre i det bredere samfunnet. Skolebibliotekaren bør være medlem av en relevant bibliotekforening.

Skolebibliotekaren bør støttes i skolens bibliotekrutine av tilstrekkelig kontorpersoneell som har opplæring i skolens bibliotekprosedyrer, og kan motta hjelp av velutdannede frivillige i samsvar med skolens retningslinjer.

Kvalifikasjonene og rollen til skolens bibliotekar og kontoransatte vil variere i henhold til skolens budsjett, læreplan og undervisningsmetodikk, innenfor lokale, regionale og nasjonale lovmessige og økonomiske rammer.

I det moderne informasjonsnettverket må kvalifiserte skolebibliotekarer være gode ledere med evne til å planlegge og undervise i utvikling av leseferdigheter og digitale kompetanser, samt å drifte og administrere skolebibliotekets anlegg og program, og ha ansvar overfor studenter og lærere, skolesamfunnet som en helhet og lokalsamfunnet for samarbeidsordninger.

Fremming og formidling av manifestet

Hvert barn fortjener fordelene ved et skolebibliotekprogram som beskrevet i dette manifestet til støtte for FNs mål for bærekraftig utvikling (SDG) #4: "Sikre inkluderende og rettferdig kvalitetsopplæring og fremme muligheter for livslang læring for alle."³

Tilgang til informasjon (SDG-mål 16.10), kultur (mål 11.4) og IKT (mål 5b, 9c og 17.8), som angitt av FN og godkjent av IFLA, bør garanteres for skolesamfunnet som helhet.

Regjeringer, gjennom sine departementer og avdelinger med ansvar for utdanning, oppfordres til å utvikle strategier, retningslinjer, planer og løpende gjennomganger som innarbeider prinsippene i dette manifestet.

Skolerektorer og lokale skoleadministrasjoner oppfordres til å vedta dette manifestet i sine strategiske dokumenter for å hjelpe deres elever til å bli ansvarlige borgere.

Godkjent i den 13. sesjonen i det mellomstatlige rådet i UNESCO IFAP, april 2025

³ <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg4>